

Landskap: Skåne Upptecknat av: Lage Nilsson
Härad: Norra Åsbo Adress: Gårdby
Socken: Fagerhult Berättat av: Anton Kristiansson
Uppteckningsår: 1938 Född år ~64 i Fagerhult sn

Uppteckningen rör

Del I

Övernaturliga väsen
(Register närslutet)

(46 sidor,
varav 3 utgöra
register)

ACC. NR. 5650

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Skåne Upptecknat av: Lage Nilsson
Härad: N. Åsbo Adress: Gårdby
Socken: Fagerhult Berättat av Anton Kristiansson
Uppteckningsår: 1938 Född år -64 i Fagerhult sn

Uppteckningen rör

Del I

Register.

i - iii

	sid.
Förord	1
Skapelsen (Djävulen skapar)	2
Den vandrande juden	3
Skyddsängeln	4
Odens jakt	6
Tor	7
Prästen och djävulen	8
Kitta Grå	9
Hobergsgubben	10
Lunds domkyrka	14
Troll (plocka upp en skäppa korn)	15
Bottenlöst göl	16
Pysslingar under ladugård	17
Pysslingar skall ha barn	19

forts.!

Skriv endast på denna sida!

ACC. NR. 5650

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Skåne Upptecknat av: Lage Nilsson
Härad: N. Åsbo Adress: Gårdby
Socken: Fagerhult Berättat av Anton Kristiansson
Uppteckningsår: 1938 Född år -64 i Fagerhult sn

Uppteckningen rör

Register.

Del I
sid. ii

sid.

Näcken spelar i bäck	20
Den fördömda och förkastade Näcken (Hur kunnen I vara så glada, som inte han någon nåd att förvänta?)	22
Älvdansen	24
Näckens visa (Där stod på en klippa vid insjöstranden)	26
Näcken (lär att spela)	29
Kyrkogrim	31
Goenisse	33
Gloson	34
Gastar	35
Gast åker med lasset	37

forts.!

Skriv endast på denna sida!

ACC. NR. 5650

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Skåne Upptecknat av: Lage Nilsson
Härad: N. Åsbo Adress: Gårdby
Socken: Fagerhult Berättat av: Anton Kristiansson
Uppteckningsår: 1938 Född år -64 i Fagerhult sn

Uppteckningen rör

Del I
sid. iii

Register.

sid.

Gengångare (avslöjad!). Manades dessför-
innan bort
Gengångare (lantmätare)
Pålat lik
Myringar ("Dra! Dra!")
Lantmätare. Kvastmakare följer honom
Marulv. Mannen var marulv

38
39
40
41
42
43

ACC. NR. 5650

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Skåne Upptecknat av: Lage Nilsson
Härad: N. Åsbo Adress: Gårdby
Socken: Fagerhult Berättat av (Anton Kristiansson)
Uppteckningsår: 1938 Född år -64 i Fagerhult sn

1

Uppteckningen rör

Förord.

Uppteckningarna efter Ant. Kristiansson ha för att bli lätthanterligare ordnats i tre delar, av vilka denna är "Del I".

Meddelarupplysningar har under rubriken "Meddel:s biografi" lagts till "Del III", dit vissa partier av meddelarupplysningarna ur innehållssynpunkt höra. Här må likväl antecknas att meddel:s far var född i Fagerhult sn, och hans mor i angränsande Hishult församl. i Halland.

Meddel., som haft stort intresse för undersökningarna, har alltid varit ivrig att blott sådant som är verklig folktradition, skulle tillföras samlingen, och således inte sådant material, som han ibland haft kännedom om från litterära källor. Jag är honom mycket tacksam för hans förträffliga medverkan.

Röke den 11 sept. 1938

Lage Nilsson

ACC. NR. 5650

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Skåne Upptecknat av: Lage Nilsson
N. Åsbo Gårdby
Härad: Adress:
Socken: Fagerhult Berättat av Ant. Kristiansson
Uppteckningsår: 1938 Född år 1864 i Fagerhult

2

Uppteckningen rör

Skapelsen (Jävulen skapar).

När världen skapades skall "Satan" ha skapat en tjur, som hotade att fördärva allt som fanns på jorden.

Då skapade Gud "besen eller bromsen" som började jaga tjuren som Satan hade skapat. Besen jagade tjuren till dess att den föll död ned - så stor den än var, så att ingen annan ting, som fanns skulle ha kunnat råda på den.

Satan skall vidare även ha skapat lommen, men vid det att han jorde detta glömde han att sätta på lommen några ben. Lommen flög jenast upp, och då först märkte Satan att den inte hade ben, varför han kastade på den benen efteråt, sedan den redan flutit opp. Fördenskull sitter benen längst bak på kroppen på lommen, och den torde knappast kunna gå på land. Den är förresten inte så vanlig här vid den här tiden som den var förr i världen.

Skriv endast på denna sida!

ACC. NR. 5650

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Skåne Upptecknat av: Lage Nilsson
Härad: N. Åsbo Adress: Gårdby
Socken: Fagerhult Berättat av Ant. Kristiansson
Uppteckningsår: 1938 Född år 1864 i Fagerhult

3

Uppteckningen rör

Den vandrande juden.

En skomakare i Jerusalem. Vandrar runt "med lästaknippan på ryggen". Går världen runt till domens dag. Ty när Frälsaren skulle korsfästas och bar sitt kors, ville han vila vid denna skomakarens hus och trappa, och så körde skomakaren väck honom, så skulle han inte få någon ro, utan gå alltid.

- Anjes vara en gammal föreställning i bygden.

ACC. NR. 5650

Landskap: Skåne Upptecknat av: Lage Nilsson
 Härad: N. Åsbo Adress: Gårdby
 Socken: Fagerhult Berättat av Anton Kristiansson
 Uppteckningsår: 1938 Född år -64 i Fagerhult sn

Uppteckningen rör

1 - 2

Skyddsängeln.

Under det att vi talade om änglar, berättade Anton Kristiansson om följande händelse.

Det var ett barn i staden, som föll från tredje våningen i ett hus. Det var en liten pojk, ett par eller tre år gammal. Föräldrarna blevo mycket bestörta. När de skyndade ner, väntade de sig intet annat än att finna honom död och sönderslagen, där han fallit. Efter det att de sökt en stund, fann de honom inte långt borta, där han satt alldeles oskadd och sorglös. Och han hade en blomma i handen, som han lekte med.

Hans far och mor frågade honom var han fått denna blomma, och

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

4

1
r
lansson
hult sn

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

5

2

ade

s barn-
ett av
ldsande,

forts.!

ACC. NR. 5650

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Skåne Upptecknat av: Lage Nilsson
Härad: N. Åsbo Adress: Gårdby
Socken: Fagerhult Berättat av Ant. Kristiansson
Uppteckningsår: 1938 Född år -64 i Fagerhult

6

Uppteckningen rör

Odens jakt.

Benämnes av meddel. "Odens hundar".

På sommaren, ja, järna vid påsk - ofta då - kommer det fågelflockar, som flyga i luften. Dessa skockar består av en sorts fåglar, som är ganska små, och som man heller just inte ser. De kommer för det mesta på kvällarna. Kretsa snarast omkring i luften, och man hör från dem ett smått småskällande: "hovv, hovv!"

En och annan - så t.ex. meddel:s gårdsbo, Anders Nilsson, Dämmet (kom hit från Munka-Ljungby - död litet till åren på detta århundradet) - har ansett att denna "Odens jakt" (Nilsson sade så) ville tyda på att det komme omslag i väderleken, sedan den hade hörts.

ACC. NR. 5650

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Skåne Upptecknat av: Lage Nilsson
Härad: N. Åsbo Adress: Gårdby
Socken: Fagerhult Berättat av Ant. Kristiansson
Uppteckningsår: 1938 Född år -64 i Fagerhult

7

Uppteckningen rör

Tor.

Det sägs om åskväder, när det inträffar att "då är Tor ute och kör". Meddel. anser likväl att det hör inte till städat och passande tal att yttra sig så. Det är snarast överord emot naturens allmakt.

Meddel. har sin kännedom om detta uttryck från avjort folkligt håll, bl.a. från en bestämd person, nu sedan lång tid tillbaka död, vilken bodde i grannskapet av meddel:s hem.

Och när åskan går, går man ut på gården med en yxa eller en järnstång (d.v.s. järnspett). Nu är det kanske bortlagt hos de flesta, men meddel. tror att detta skedde för att åskan skulle slå ner i järnföremålet, ty han har hört att järn har dragningskraft på åskan.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Lagerlöfson
 Härad: N. Åsbo Adress: Gäddby
 Socken: Fagelsåsa Berättat av: Hrt. Kristiansen
 Uppteckningsår: 1938 Född år 1864 i Fagelsåsa

8

Uppteckningen rör

Prästen ö djävulen.

En präst i Haslöv (Hälsåsa) hade tvingat jävulen att bli i en håla i bårjet. Men en skulle han inte rita där en tid, utan han skulle ha hopp om att komma därifrån någon gång. Han gav honom ett kalv skinn med, som han skulle plucka. Men den lede fick inte laga mer än en halv jul-afton. — En gång hade några unga pojkar, som antagligen voro fulla, och kom från någon fäst de haft, varit ö ropat vid hålan, knodet på ö bålet med den lede. "Hör du Satan, har mycket har du kvar på kalv skinn med?" — "Jag har slutat den ena benlingen", svarade han. I å efter det kan man beräkna ha länge som det är sedan den där prästen levde.

ACC. NR. 5650

Landskap: Skåne Upptecknat av: Lage Nilsson
Härad: N. Åsbo Adress: Gårdby
Socken: Fagerhult Berättat av: Ant. Kristiansson
Uppteckningsår: 1938 Född år 1864 i Fagerhult

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

9

Uppteckningen rör

Kitta Grå.

"Fått grå. den kan en va gälön på!"
- Luleå.

Meddel. har på intet sätt hört om Kitta Grå
annat än i detta Luleå.

ACC. NR. 5650

Landskap: Skåne Upptecknat av: Lage Nilsson
Härad: N. Åsbo Adress: Gårdby
Socken: Fagerhult Berättat av: Anton Kristiansson
Uppteckningsår: 1938 Född år -64 i Fagerhult sn

Uppteckningen rör

1 - 4

Hobergsgubben.

"Jättar - ett stort folksläkte, som bodde i bergen eller i jorden. Var det någon stor sten, den hade en jätte kastat!"

En torpare skulle ha barndop. Det bodde en jätte, som kallades Hobergsgubben, i närheten av torparens. Torparen och Hobergsgubben levde som ganska goda grannar, och torparen hade ibland jätten till hjälp.

När torparen nu skulle "ha församling till sin dopfest", så tänkte han "jag måste väl be jätten, men ber jag honom, så kommer han att äta upp allt vad jag har". Men torparen hade hört att jätten skulle vara rädd för någon, som benämndes "trumslagaren".

Skriv endast på denna sida!

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

10

Aa 1165

forts.!

ACC. NR. 5650

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Skåne Upptecknat av: Lage Nilsson
Härad: N. Åsbo Adress: Gårdby
Socken: Fagerhult Berättat av: Anton Kristiansson
Uppteckningsår: 1938 Född år -64 i Fagerhult sn

11

Uppteckningen rör

Hobergsgubben.

2

Han gick till jätten och sade, vid det att han bjöd honom till barndopet:

"Jo, jag skall ha stor fest, med trumslagare och allt, som hör till." - "Skall trumslagaren komma," sade jätten förskräckt, "då kan jag inte komma. Han har slagit av mig det ena låret, och kommer jag, då slår han av mig det andra också. Men för jag är buden och en sådan heder har visats mig, så får jag lov att ge litet faddergåva".

Torparen hade en säck med sig, och Hobergsgubben tog med en skuffa i högarna av sina rikedommar och hävde i ett par skuffor. Då han hade gjort det, frågade han torparen: "Har du sett någon,

forts.!

ACC. NR. 5650

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Skåne Upptecknat av: Lage Nilsson
Härad: N. Åsbo Adress: Gårdby
Socken: Fagerhult Berättat av: Anton Kristiansson
Uppteckningsår: 1938 Född år -64 i Fagerhult sn

12

Uppteckningen rör

Hobergsgubben.

3

som har gett mer?"

Torparen kände på säcken. Han lyfte litet på den för att känna efter om han trodde att han orkade bära mer, och det tyckte han skulle nog gå, och han svarade för den skull:

"Åja, det har jag nog gjort, men var och en skall ju ge efter vad han vill." Jätten öste då i mer, och nu kände också torparen att han orkade inte bära mer.

Det var en faddergåva, som gjorde hans son välbärgad!

Denna saga har meddel. känt sedan han var i 25-årsåldern, och han har berättat den, såsom den berättades för honom då, av en lantbrukare Johannes Kristiansson, som bodde i Smedhult. Johannes

forts.!

ACC. NR. 5650

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Skåne Upptecknat av: Lage Nilsson
Härad: N. Åsbo Adress: Gårdby
Socken: Fagerhult Berättat av Anton Kristiansson
Uppteckningsår: 1938 Född år -64 i Fagerhult sn

13

Uppteckningen rör

Hobergsgubben.

4

Kristiansson var - efter vad meddel. vill tro - infödd fagerhultsbo. När meddel. som ung hjälpte denne Johannes Kristiansson med att tröska om vintrarna, brukade Kristiansson berätta skildringar som denna här anförda.

Meddel. säger att Kristiansson skulle även ha berättat en del om någon som han kallade för "Tummeliten" men det som han talade om om denne, kan han nu inte längre redogöra för.

ACC. NR. 5650

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Skåne Upptecknat av: Lage Nilsson
Härad: N. Åsbo Adress: Gårdby
Socken: Fagerhult Berättat av Ant. Kristiansson
Uppteckningsår: 1938 Född år 1864 i Fagerhult

14

Uppteckningen rör

Lunds domkyrka.

De traditioner från Fagerhult, som efter min meddel. Ant. Kristiansson, stå att anteckna om Lunda kyrka, äro få och fragmentariska.

Åsikten om att Lunds kyrka blir aldrig färdig, uppjes av meddel. såsom gammal för denna bygd. Han har hört att det skulle vara så tidigt.

Meddel. har tydl. även hört sägnen om jätten Finn, som han omtalar under benämn. "Jens Finn". - Folket - säger han med tvekan - som ville ha kyrkan, jingo dit för att se om allt var bra. Där var en sten, som stack ut utom de övriga. De sade då till den som byggde: "Jens Finn, slå stenen litet bättre in!"

ACC. N:R. 5650

Landskap: Sk. o.
 Härad: N. Asbo
 Socken: Fagerhult
 Uppteckningsår: 1938
 Upptecknat av: Lage Nilsson
 Adress: Gården
 Berättat av: Huf. Kristiansson
 Född år 1864 i Fagerhult

LUNDS UNIV.
 FOLKMINNES-
 ARKIV

15

Troll.

Det var troll, som var på ett ställe, men jag kommes inte ihåg vad det kom sig om eller hurdant det skulle vara, men där var en som skulle jobba dem arbete, försligt vis skulle han mana bort dem sen.

○ då gick han upp efter en skäppa korn o tön. de han ut på gården. Sedan lade han skäppan där upp o ner, o så skulle de plocka det på skäppan. När de plockade på det ramlade det snart av o de fingo en väldigt arbete.

Men jag kommes inte ihåg mer av det där.

Antagl. var det mor som lurade om det.

ACC. N:R. 5650

Landskap: Skåne
 Härad: M. Åsbo
 Socken: Fagerhult
 Uppteckningsår: 1938
 Upptecknat av: Lage Wässon
 Adress: Gårdby
 Berättat av: Ant. Kristiansson
 Född år: -64 i Fagerhult

LUNDS UNIV.
 FOLKMINNES-
 ARKIV

16

Bollenlöst göl.

Vid vägen mellan Fagerhult ö "Säverås" ett göl i mossen.
 Om detta, liksom om andra sådana ställen, sade
 man att det fanns inte någon bollen där. Antag-
 ligen sade man så för att man skulle skrämma
 barn för att gå dit. För så sade man att, när
 det hade varit någon där ö mätt, så hade det
 kommit en skrik ifrån gölet:

"Måls du mina väggar,
 så skall jag slåna dina läggor."

- Och så sades det att när han sedan drog upp
 linan, så var det ett blodigt Kalva huvud i hånet
 för lovet på den.

Och så har K-m berättat efter sin mor.

ACC. NR. 5650

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Skåne Upptecknat av: Lage Nilsson
Härad: N. Åsbo Adress: Gårdby
Socken: Fagerhult Berättat av: Ant. Kristiansson
Uppteckningsår: 1938 Född år -64 i Fagerhult

17

Uppteckningen rör

Pysslingar.

Denna berättelse, som handlar om ett ställe, där man efter övernaturligt ingripande måste flytta ladugårdshusen, talar om "ett folk, som bodde med på platsen, där de, som ägde ladugården, hade sin bostad". Meddel. skulle tro att det fanns ett sådant folk på alla gårdar. Och han kallar dem för "de underjordiska". Blev de inte störda, så hade man inte något slags ohägn av dem, men blev de det, då fick man otur med allt.

Vid bygge satte man ut stickor på jorden på de punkter där den tillämnade byggnadens fyra hörn skulle vara. Fick stickorna stå orörda en viss tid, kunde man taga bort dem och bygga, men om man såg att stickorna rubbades från sina platser och överhuvud taget inte fick stå som de var uppställda, vanligtvis väl jenom att jur jingo och välte kull dem, då var det ett tecken från de underjordiska att man inte borde bygga där.

Antingen hade man väl inte vidtagit detta försiktighetsmått,

2 sidor

ACC. NR. 5650

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Skåne Upptecknat av: Lage Nilsson
Härad: N. Åsbo Adress: Gårdby
Socken: Fagerhult Berättat av Ant. Kristiansson
Uppteckningsår: 1938 Född år -64 i Fagerhult sn

18

Uppteckningen rör

Pysslingar.

2

eller också hade man ej brytt sig om att rätta sig efter det i det här fallet. Alltnog, man hade byggt en ladugård.

Sedan satt folket samlad en kväll i skymningsdags "så som man brukade", innan det blev kväll riktigt. Då öppnades dörren, och det kom in en av de underjordiska, som beklagade sig över att ladugården, som beklagade sig över att ladugården var byggd så illa att det orenade ifrån den ner på deras bord.

Man flyttade nu ladugården.

Anton Kristiansson: En kvinna arbetade på en av sina åkrar och skar säd med segla. Tog "fätt" efter fått i säden, som det brukar ske. Under det att hon skar, kom hon på en "pugga". Som puggan av mkt bukig, förstod ju kvinnan vad som förestod, och hon sade till puggan: "Säg mig, när du skall ha barn!" - En tid efteråt hör kvinnan någon som ropar på henne och undrar, om hon ville komma till förlossning med detsamma. Hon tog med sig något, som hörde till vid ett tillfälle som detta, linne eller trasor, får man väl tro, och hon kom ner till de underjordiska. Här såg hon dem i jestalt av små människor - "ett litet folk". Kvinnan biträdde vid förlossningen, och sedan den var över, bjöds hon att stanna och äta, men där hon satt vid deras bord hängde det en kvarnsten över hennes huvud i ett enda hår, och hon kände sig rädd för den skull. - Puggan sade till henne att hon skulle inte vara rädd, ty hennes segla "skadade inte mej," sade hon till henne, "och kvarnstenen skall lika litet skada dej". - Meddel. har traditionen efter sin mor.

19

Skåne
N. 1860 hd
Fagerhult sn
Uppt. 1938

Lage Nilsson,
Gäddby,
eft. Ant. Kristiansson,
f. 1864 i Fagerhult

ACC. NR. **5650**

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Skåne Upptecknat av: Lage Nilsson
Härad: N. Åsbo Adress: Gårdby
Socken: Fagerhult Berättat av: Anton Kristiansson
Uppteckningsår: 1938 Född år -64 i Fagerhult sn

20

Uppteckningen rör

1 - 2

Näcken spelar i bäck.

Bengt Persson, Geringsholm, nu redan död, var en pålitlig person, som ej till övermått nyttjade starkt. Hans bror Anders Persson är onekligen en smula mer för sådant.

Bengt Persson gjorde ofta resor neråt städerna. För t.ex. till Landskrona med virke, och var således körande på en rätt lång resa. Då han åkte, blev han mycket sömnig, vilket ju inte var så onaturligt. Det var nog på natten, men det var på sommartiden, då både dag och natt är ljusa.

Han steg av vagnen och lade sig att sova på marken. Från sömnen vaknade han vid sång.

"Jag har då aldrig lyft mina fötter till att dansa," sade han

forts.!

ACC. NR. 5650

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Skåne Upptecknat av: Lage Nilsson
Härad: N. Åsbo Adress: Gårdby
Socken: Fagerhult Berättat av Anton Kristiansson
Uppteckningsår: 1938 Född år -64 i Fagerhult sn

21

Uppteckningen rör

Näcken spelar i bäck.

2

sedan, när han berättade om upplevelsen, "men det var inte mer än att jag kunde låta bli heller, men hade jag börjat, då hade jag väl kommit i ån." Det var invid en bro, som han lagt sig att vila, och man skall fatta sången, som Bengt Persson då hörde såsom en yttring av Näcken.

ACC. NR. 5650

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Skåne Upptecknat av: Lage Nilsson
Härad: N. Åsbo Adress: Gårdby
Socken: Fagerhult Berättat av Anton Kristiansson
Uppteckningsår: 1938 Född år -64 i Fagerhult sn

22

Uppteckningen rör

1 - 2

Den fördömda och förkastade Näcken.

Det var en präst i Hasslöv, som hade varit på sockenbud och körde hem. Det var sent på kvällen. Han hörde, när han kom till bron sång som kom från vattnet.

Detta var alltså vid Hasslöv bro.

"Hur kunnen I vara så glada," sa prästen, "som inte han någon nåd att förvänta?" - "Jo, efter domens dag," svarade då honom de som sjöngo. - "Ja, då skall det också växa en ros på min käpp, " sade prästen till dem.

Det växte en ros på hans käpp.

Detta har min meddel. hört från en person från Långalt i His-
hult, vilken är ungefär jämnårig med honom själv. Hasslöv är en

forts.!

ACC. NR. 5650

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Skåne Upptecknat av: Lage Nilsson
Härad: N. Åsbo Adress: Gårdby
Socken: Fagerhult Berättat av Anton Kristiansson
Uppteckningsår: 1938 Född år -64 i Fagerhult sn

23

Uppteckningen rör

Den fördömda och förkastade Näcken.

2

församling i södra Halland.

I detta sammanhang kan nämnas att meddelaren ävenledes har hört en tradition om "en som var skyldig för något", och som då hade sagt att som ett bevis på hans oskuld, skulle det sen han vore död, komma att växa en blomma på hans grav, som skulle vittna om att han var oskyldig. - När han var död och begravnen, växte det en blomma på graven, som han hade sagt. Kristiansson säger att han har emellertid glömt detaljerna i denna tradition, och han vet inte mer av densamma än vad som nu anförts.

Legend?

ACC. NR. 5650

Landskap: Småland Upptecknat av: Lage Nilsson
 Härad: N. Åbo Adress: Gårdby
 Socken: Fagerhult Berättat av: M. Kristansson
 Uppteckningsår: 1938 Född år -64 i Fagerhult

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

24

1-2

Uppteckningen rör Älvadansen.

Peter Nilsson^{x)} dansade Älvadansen. Var vid ngn
 nago festtillställn. En del sat i inne i spela-
 de kort. Andra ute på logen i dansade.
 I kulle var på en loge.

Ngn föreslogit: "Du kan väl inte
 spela Älvadansen" - Det hade han
 väl lärt. Och han^{xy)} spelade i spelade
 o kunde inte stanna. Pet. N. sa så
 att det var som om de skulle ha va-
 rit högt uppe bland björkasna o
 dansat. De kunde inte bege sig dan-
 sa, o spelmannen kunde inte heller du-

^{xy)} 75-80 år,
 då han dog
 på 1900-
 talet.
 Blev skänd
 av folk;
 sen blev
 han inte
 grävt
 mer

forts.!

- ^{xy)} spelmannen nämnd. Skriv endast på denna sida!

ACC. NR. 5650

Landskap: Skåne Upptecknat av: Lage Nilsson
 Härad: N. Hsbo Adress: Gården
 Socken: Fagerhult Berättat av Hnt. Kristiansson
 Uppteckningsår: 1938 Född år -64 i Fagerhult

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

25

(2)

Uppteckningen rör Hvadavelsen.

ka. Men då var det ngn av dem som satte inne o spela-
 de kort. Han hörde än det jick för långt. Och
 han tog två knivar med sig och jick ut o
 skar strängarna av fiolen. Det dugde
 inte med all han skar med en kniv
 på vanligt sätt då skulle de inte gå av.
 Han skulle sticka den ene kniven under
 o den andra ovanför o klippa dem av
 som med en sax. När han gjorde det,
 var de som dånade andades åtgångna, vi
 de fick bit o dit kommassade rent.
 Detta då P.N. jick som västgöle.

Denna uppt.
 har lagts
 till uppt:ar-
 na om Näcken
 eftersom
 meddel. an-
 knyter tra-
 ditionen
 till detta
 väsen.

ACC. NR. 5650

Landskap: Skåne
Härad: N. Hsbo
Socken: Fagerhult
Uppteckningsår: 1938
Upptecknat av: Lage Nilsson
Adress: Gårdby
Berättat av: Hnd. Kristiansson
Född år -64 i Fagerhult

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

26

(1-3)

Uppteckningen rör

Närkens visa.

O, stod på en klippa vid insjöstranden
en vacker flicka en sommar kväll.

Hon höll en krans och hade blommor i
håret;
hon sjöng. hon var så lycklig och räv.

O, tänk hur skönt det är att se sig spegla,
och spegla sig i böljan blå.

O, ägde jag skepp, så skulle jag segla,
segla så långt som böljorna gå.

Skriv endast på denna sida!

forts.!

ACC. NR. 5650

Landskap: Skåne
Härad: N. Håbo
Socken: Fagerhult
Uppteckningsår: 1938

Upptecknat av: Lage Nilsson
Adress: Gårdby
Berättat av: Mrb. Kristiansson
Född år -64 i Fagerhult

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

27

(2)

Uppteckningen rör *Näckens visa.*

O, vore jag lik fisken, jag skulle mig svinga,
sving mig neder i älvornas sal.
Och höra den juvliga musiken [musikön]
 klinga,
som från haven opela på älvornas
 bal.

Lå giong denna flicka, så hördas från
vägen.
för ljusande tone. — en ljusande sång.
"Vad modig min flicka, vad glad uti
hågen."

Ints.

ACC. NR. 5650

Landskap: Skåne Upptecknat av: Lage Nilsson
Härad: N. Böke Adress: Gjerdby
Socken: Fagerhult Berättat av: Pet. Kirkiansson
Uppteckningsår: 1938 Född år: -64 i Fagerhult

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

28

(3)

Uppteckningen rör Närkens visa.

"Kom neder ö jätta hos oss borti en gång."

Gick vid de förtrollande, tjusande orden
och flickan, som lussan på stranden stod,
så glömd hon bort den blomstrande jor-
den,
för evnmen för alltid i älvasnas flod.

Denna visa går på bland ung-
domen i meddel: & inget om öns önskytt.

ACC. NR. 5650

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Skåne Upptecknat av: Lage Nilsson
Härad: N. Åsbo Adress: Gårdby
Socken: Fagerhult Berättat av Anton Kristiansson
Uppteckningsår: 1938 Född år -64 i Fagerhult sn.

29

Uppteckningen rör

1 - 2

Näcken.

En tysk tillfällighetsarbetare och musiker med hemvist i Skåne, hemkallad vid världskriget, friskriven, och återvänd, säger sig ha lärt spela av Näcken här.

"Jag hade länge klinkat på fiolen, men det ville inte bli musik, även om jag spelade och fortsatte och letade efter att få det som det skulle vara. Men när jag var vid en bäck, där jag hade suttit och spelat, och gick över bron av bäcken till den andra sidan, skedde en stor förändring inom mig, och från dess var all musik något helt annat för mig. Näcken lärde mig sannerligen att spela. Någon annan var det inte. Jag fick konsten att

forts.!

ACC. NR. 5650

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Skåne Upptecknat av: Lage Nilsson
Härad: N. Åsbo Adress: Gårdby
Socken: Fagerhult Berättat av Anton Kristiansson
Uppteckningsår: 1938 Född år -64 i Fagerhult sn

30

Uppteckningen rör

Näcken.

2

sköta fiolen i gåva av honom."

Denne musiker har likväl inte sett skymten av Näcken vid bron, där detta hände, och inte heller hörde han någon musik där att taga till mönster.

ACC. NR. 5650

Landskap: Skåne Upptecknat av: Lage Nilsson
 Härad: N. Hsbo Adress: Gårdby
 Socken: Fagerhult Berättat av: Ant. Kristiansson
 Uppteckningsår: 1938 Född år -64 i Fagerhult

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

31

1-2

Uppteckningen rör Kyrkogrim.

Sen kyrkan var färdig ö så, sen så skulle där
 ju sällas sånt där, som skulle va en kyrke-
 grim. Då skulle man laga det första ju, som
 kom in på kyrkogården; skulle grävas ner i
 en grav mitt för kyrko dörren. Skulle
 grävas ner levande. Jag hörde aldrig vad
 det skulle vara här* men de hade för
 sig att det hade stått något.

Sades att vid en kyrka skulle det
 ha kommit ett litet barn. Det skulle
 få en mat för det skulle gå ner där
 ö rita. När de böjades örd över det jord,

* = vad det
 skulle vara
 för något
 sagt ju
 här

forts.!

ACC. NR. 5650

Landskap: Skåne Upptecknat av: Lage Nilsson
 Härad: N. Håbo Adress: Gårdby
 Socken: Fagerhult Berättat av: Bud. Kristiansson
 Uppteckningsår: 1938 Född år 64 i Fagerhult

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

32

(2)

Uppteckningen rör Kyrkogrim.

så började det att "gräda" för det kom bort på
moder.

En person hade suttit i en kyrka o
somnad o inte kommit från den.

När det blev natt, kom kyrkogrimmen
o buffade honom i sidan med hornen,
för det var en tjur, som var kyrkogrim
i den kyrkan. o han undrade om han in-
te skulle gå hem. Han slog ju opp och jick
för sig. Hade sagt att han skulle han hör-
de hur klövska knäppte i kyrkogolvets un-
der att kyrkogrimmen följde i klövska på
honom i övren.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 5650

Landskap: Lk. Upptecknat av: Lage Nilsson
 Härad: N. Åsbo Adress: Gårdby
 Socken: Fagerhult Berättat av: Hut. Kristiansson
 Uppteckningsår: 1938 Född år -64 i Fagerhult

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

33

Gömrise

Man hade för sig att de som hade gömrise, de hade
 skrivit bort sig till den onde, o då som den dog
 då skulle han ha dem. Men antagl. blev de
 begravda som andra människor. - Hut gick
 så bra för dem. Gömrise skulle inte ha någon an-
 ran lön, än han skulle tjäna för att den som
 han hjälper sedan skulle bli den ondes.

ACC. NR. 5650

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Skåne Upptecknat av: Lage Nilsson
Härad: N. Åsbo Adress: Gårdby
Socken: Fagerhult Berättat av Anton Kristiansson
Uppteckningsår: 1938 Född år 1864 i Fagerhult

Uppteckningen rör Gloson.

Gluggsoan hade gluggar i stället för ögon, och för den skull het-
te hon gluggsoan.

Man lade sista kärven av grödan undan för hennes räkning. Lät
den bli kvar på åkern, och lade en sten på den, så att knippan
skulle ligga still.

Bröderna Nilsson på en gård här intill har förresten brukat
binda några strån om den sista tofsen av säd på åkern. De slår
alltså inte av den, utan binder ett litet band om den och låter
den stå kvar på rot. Sen viker de kull den till marken och läg-
ger en sten på toppen.

Det där som man lämnar på åkern "skall gluggsoan ha, eljest
äter hon upp det som kreaturen skall ha". Man har aldrig omta-
lat henne i annat sammanhang än detta.

ACC. NR. 5650

Landskap: Skåne Upptecknat av: Lage Nilsson
Härad: N. Åsbo Adress: Gårdby
Socken: Fagerhult Berättat av: Anton Kristiansson
Uppteckningsår: 1938 Född år 1864 i Fagerhult

Uppteckningen rör

Gastar.

Hästen blev alldeles svettig; drog hårt. Anledning, gästar!

En Peter Nilsson, barnfödd i Fagerhult, död ngn gång på 1900-talet, var vid ett bränneri, dit en gäst brukade infinna sig. Nu var det en lördagskväll. Här var mycket folk, bränneriarbetarna samt flera med dem. Vanligt var att man roade sig på lördagen, och en viss kvantitet brännvin hörde till vad alla som arbetade på bränneriet, skulle ha då. Peter Nilsson for och sålde "västgötavaror", så det var jenom det, som han kom att tillbringa kvällen på bränneriet.

Då gästen hade kommit och man fick syn på densamma, var det någon som sade: "Gå ut och bjud honom en sup!"

En av bryggeriarbetarna begav sig iväg. En annan följde med också med ut och tog med sig en "pära" och en sill. Man hade en del potatis och sill att äta av till brännvinet. Han kom efteråt, och när han såg att den som bjöd gästen på supen, fick en

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

35

forts!
(2 sid.)

ACC. NR. 5650

Landskap: Skåne Upptecknat av: Lage Nilsson
Härad: N. Åsbo Adress: Gårdby
Socken: Fagerhult Berättat av Anton Kristiansson
Uppteckningsår: 1938 Född år 1864 i Fagerhult

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Gastar

2

36

"lavett" så att han stöp, yttrade han: "Du lär vara en tibbleter stackare, kanske du hellre vill ha päror och sill." Även denne fick då en kraftig örfil, och blev liggande på platsen. Sedan var de sjuka rätt så länge efteråt, bägge.

Peter Nilsson berättade om detta som om det hade varit den mest verkliga händelse.

Man hade förresten också för sig att det var någon i Bärnalt - han var död före det att min far var "växen" - som skulle gå i jän, och så sade en del, som hade gått på vägen, där han skulle hålla till, att de hade burit på denne.

ACC. N:R. 5650

Landskap: Sk. Upptecknat av: Lage Nilsson
 Härad: N. cirbo Adress: Särdby
 Socken: Fagerhult Berättat av: Ant. Kristiansson
 Uppteckningsår: 1938 Född år -64 i Fagerhult

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

37

Gäst åker med laset.

När hästarna drog så för skrämmande, det hade de för sig var sådana där omligen människors andar.

T.ex. någon död, som hade levat så han inte skulle kunna bli salig, utan skulle gå ö spö. När då han hade bott, när han levde, så kunde de tro ö brukade tro att när det då kom någon fölbi kyrkan, så han kunde få lite skjutit åt det hållet han skulle, så hängde han sej på, för då de kom dit eller dit, där han skulle stiga av då blev det låg. Det kunde de säga: "Jag mätte ännu på den ö den." De hade hängt sig på fram till det ene det stället.

— anm.: "åka på någon" = skjutna någon.

ACC. NR. 5650

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Skåne Upptecknat av: Lage Nilsson
Härad: N. Åsbo Adress:
Socken: Fagerhult Berättat av Ant. Kristiansson
Uppteckningsår: 1938 Född år 1864 i Fagerhult sn

38

Uppteckningen rör Gengångare.

En gumma i denna församling kunde prata med vålnader.

Mannen var död. Det blev "stör", d.v.s. buller i källaren på deras gård. Man ansåg att det åstadkoms av den döde.

Änkan jick dit. Stod i källardörren, och sade:

"Är det du Jens, så statt där du står. Och sig mig varför du går. Och kom så inte mer!"

Bullret upphörde emellertid inte. Källarn stod tom. Ingen kom dit och ingenting hade man att gå dit efter, och bullret upphörde och glömdes.

När man långt om länge kom i källaren, hittade man en död räv där. Räven hade förstås kommit ner jenom öppningen, som fanns på ena kortsidan, där man tömde ner potatis, och han hade sedan säkert inte fått något fäste med fötterna på den branta väggen, då han hoppat och hoppat efter hålet för att komma ut.

ACC. NR. 5650

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Skåne Upptecknat av: Lage Nilsson
Härad: N. Åsbo Adress:
Socken: Fagerhult Berättat av Ant. Kristiansson
Uppteckningsår: 1938 Född år 1864 i Fagerhult

39

Uppteckningen rör Gengångare (lantmätare).

En person, som meddel. inte vet vad han hette, ty han har blott hört berättas om detta i största allmänhet, kom på vägen och körde med sina bägge stutar.

Han mötte därvid en lantmätare. "Stutarna sågo naturligtvis något", ty de foro av vägen ner i diket, men det måtte ha varit ett grunt dike, ty man har inte hört att det skedde någon olycka.

Karlen ifråga hörde ljudet från rasslande kedjor ("det rasslade med kedjor"), när lantmätaren svepte förbi honom, men han såg inte något.

ACC. NR. 5650

Landskap: Skåne Upptecknat av: Lage Nilsson
Härad: V. Åsbo Adress: Gårdby
Socken: Fagerhult Berättat av: And. Kristiansson
Uppteckningsår: 1938 Född år 1864 i Fagerhult

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

40

Uppteckningen rör Påtal lik.

Såges skola ha ägt rum, an de som begroos lön-
ligen sattes fast i gravol med en stake,
"vi skulle de inte kunna jē sig till
känna helle."

ACC. N:R. 5650

Landskap: Pk. .
 Härad: V. Lebo
 Socken: Fagerhult
 Uppteckningsår: 1938

Upptecknat av: Lage Nilsson
 Adress: Gården
 Berättat av: Ant. Kristiansson
 Född år 1864 i Fagerhult

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

41

Myringar.

Det var om sådana där, som var neqärda i myrarna.
 & då var där ingen en stake i jorden, så de inte skulle
 kunna gå. Vi var där en floden som var efter bea-
 tuden & skulle komma hem, & hon tog en sådan där
 stake & skulle driva på den med. Men så när den väl
 gick, så hon fick inte upp den. Vi hörd hon att det
 sade: "Ja, ja!"

Hon såg på ja fogit & sprang därifrån i raka-
 la.

ACC. N:R. 5650

Landskap: Sk. . Upptecknat av: Hage Nilsson
 Härad: N. debo Adress: Gårdby
 Socken: Fagerhult Berättat av: Ant. Kristiansson
 Uppteckningsår: 1938 Född år 64 i Fagerhult

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

42

Lantmätarl.

En lantmätare gick där ö spökade med sina kedjor ö
 tigg. På var där en som i övermod hade sagt att
 han skulle följa lantmätaren.

• Han såg ö jorde kvartar. Ö då öppnades dörren
 ö lantmätaren ropade att han skulle följa med
 nu. Sedan bar det väg. Lantmätaren följt ö han
 med en kvast ö kniv efter. "Påå!" ropade lant-
 mätaren. Ö då skulle han skära av en liten stycke
 ö sätta ner, ö sen bar det av i järn i marsch. "Påå!"
 ropade det järn, ö han skulle sätta ner en liten pin-
 ne. På så sätt fick han springa med hela nat-
 ten ö arbeta så att han knappt hängde ihop längre,
 när morgnen kom. Ö hade han heller inte mer än
 ett litet stycke av sin kvast kvar. Så han blev botad från sin

V: d: lämnade
 säga berättad
 av meddel: S
 mor. Händel.
 de han ha sin
 dragit sig i
 Brott.

överord

överord

ACC. N:R. 5650

Landskap:

Sk.

Upptecknat av:

Lage Nilsson

Härad:

N. Åsbo

Adress:

Gården

Socken:

Fagerhult

Berättat av:

Ant. Kristiansson

Uppteckningsår:

1958

Född år

64 i Fagerhult

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

43

Marulv.

Man hade en lankle om än en del var marulvar l.
marul. Modern skulle ha väntat det.

Så var två jifla. Hustrun hade varit rite en
måt ö hon hade varit uträ för en sådan en-
vis sligge hund, som hade nappat ö klitit
i denna kläder. Sen på morgonen hade hon
hållet om det för mannen. Så hade man-
ne "grinat". Så fick hon se att det var
"marulvar" emellan såndes ha på honom av
hennes kjol. "Ulle Gud, inte är du en mar-
ulv."

Meddel. har traditionen från sin mor. Hon
var från Boalt i Hishult.

Skriv endast på denna sida!